

Александра Р. Блатешић, Лоренцо Е. Гуљелми

ablatesic@yahoo.it

loreguglie@yahoo.it; lorenzo.guglielmi@unive.it

(Филозофски факултет – Романистика: Италијански језик, Нови Сад)

ПРИМЕНА ТЕЛЕТАНДЕМ МЕТОДА У УНИВЕРЗИТЕТСКОМ КОНТЕКСТУ ИЗМЕЂУ СРБОФОНА И ИТАЛОФОНА

САЖЕТАК

Циљ овог рада је да представи резултате првих искустава у примени Телетандем метода као помоћног средства за учење другог страног језика у контексту универзитета у Венецији (Ца' Фосцари), Новом Саду и Торину. Телетандем метод омогућава студентима да развију неколико важних језичких вештина, да приступе страног култури на нов и оригиналан начин, као и да развију своје дидактичке способности. Усвајање страног језика у виртуалном друштвеном простору може да допринесе развоју аутономије студената у процесу учења, кроз билингвалне дискусије и слободне конверзације у аутентичним комуникативним ситуацијама.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: учење страног језика, *e-learning*, *on-line* интеракција, Телетандем, учење са даљине.

Методички
Виџици

Теоријски оквир метода ‘Телетандем (ТТ)’

Телетандем припада CALL групи метода усвајања језика (*Computer Assisted Language Learning*), а настао је као резултат напора да се савлада страни језик са даљине уз употребу средстава нове технологије који то омогућавају. Веома је тешко утврдити ко је први почео са применом овог метода, с обзиром на то да ТТ представља природни наставак метода Тандем, али у телематском амбијенту. Оно што са сигурношћу можемо да тврдимо је да изворна идеја о спровођењу Телетандем експеримената и пројеката у универзитетском контексту потиче из Бразила. Тим истраживача из пројекта покренутог 2006. године под називом *Teletandem Brasil Project: Foreign Languages for all¹⁾* указао је на нову глотодидактичку перспективу у коришћењу метода заснованог на *on-line* мултимодалној комуникацији уз помоћ неколико компјутерских софтвера.

Учење у тандему одвија се између парова студентата чији је циљ да науче матерњи језик свог партнера приликом сесија билингвалне комуникације. Сваки учесник тандема је на тај начин истовремено и ученик (страног језика) и наставник (матерњег језика). Овај метод омогућава развој свих језичких вештина – читања, говорења, писања и разумевања – које се практикују коришћењем *Windows Instant Messaging* софтвера, као што су *Skype*, *Windows Live Messenger*, *ooVoo* и др²⁾. Овај метод је нарочито погодан за студенте и младе људе који су знатно удаљени од земље чији језик уче, поготово ако живе у изолованим или тешко доступним регијама због географског положаја. Економичност метода је друга његова предност, те се нарочито препоручује привредно мање развијеним земљама. Језик је, пре свега, друштвена активност (Бакхтин 2000), те преко друштвеног контекста треба стварати боље услове за његово усвајање. Употреба компјутера у сврхе учења страног језика, самим тим и Телетандем метод нуде виртуелни друштвени простор за комуникацију, чиме се руше баријере у виду физичке и просторне удаљености, политичке или економске ситуације земље чији се језик усваја.

Веома је важно установити шта значи аутономно учење у (Теле)тандему.³⁾ Хелмут Брамертс (Brammerts 2003) истиче релевантност три основна аспекта:

- дефиниција пројекта од стране учесника (Шта јесте Телетандем? А шта није?)
- принцип реципрочности
- принцип аутономије

Кренућемо од дефиниције:

У (Теле)тандему комуницирају две особе различитог матерњег језика како би научиле језик партнера. Оба учесника имају за циљ да:

- 1) *поправе своје језичке вештине приликом комуникације на матерњем језику партнера*
- 2) *уознају боље партнера и његов културолошки миље*
- 3) *искористе познатиство и искуство партнера у јединим областима, нпр. на пољу посла и слободног времена* (Brammerts 2003: 14).

Јасно је да оваква концепција може обухватити низ циљева у области језичке дидактике, усвајања језика и образовања (Balboni 2006) који су остварљиви само под условом да се успостави однос реципрочности, сходно идеји о обостраној сарадњи, у којој један учесник ставља на располагање сопствено знање и вештине оном другом. Неопходно је препознати потребе партнера примењујући стратегију подршке у процесу учења, која омогућава да се *in itinere* развију боља фокусираност и вештина договарања, као и да се евентуално преформулишу нови циљеви.

На тај начин (Теле)тандем испуњава смисао *говореног плана* о једнаком туторству међу одраслима, према којем студент, који у датом тренутку подучава партнера свом матерњем језику, прелази са улоге наставника на улогу помагача у усвајању страног језика (Balboni 2006). Управо је аутономија студената фактор који са једне стране утиче на тумачење *амбијената (Теле)тандема*, а са друге на изградњу квалитетног

1) Више о пројекту види на <http://www.teletandembrasil.org>.

2) Види на адреси <http://www.msn.com>, <http://www.skype.com>, <http://www.oofoo.com>.

3) Привремено ћемо се послужити скраћеницом (Теле)тандем како бисмо истакли основне карактеристике које повезују традиционални Тандем (метод учења „у присуству“) са Телетандемом (метод учења „са даљине“). У даљем тексту ћемо представљати најзначајније особине само једног метода – Телетандема.

узајамног односа, који би почев од протокола требало да допринесе формирању пројекта учења са високим степеном персонализовања.⁴⁾

Концепција аутономије ученика, наиме, значи преузети одговорност за сопствено учење, развити способност одлучивања шта учити (концепт грађе, силабуса, персонализован наставни план, итд.), када учити (ученици сами одређују време учења) и којим средствима се служити (дидактичка средства и материјали, модалитет учења итд.) (Brammerts 2003). Овоме бисмо још додали и значај развоја вештине ефикасне комуникације у којој постајемо свесни сопствених и партнерових потреба.

(Теле)тандем захтева предиспозицију за конструктивно коришћење и поређење различитих стилова учења/ подучавања уз узајамну помоћ приликом развоја „потенцијалног аутономног простора“. Аутономија је независност колико и међусобна зависност. Наиме, независност од туђе контроле може сасвим парадоксално да се изгради преко подстицања и истраживања нивоа међусобне зависности. *С обзиром на то да је човек друштвено биће... њошњу дисципину била би главна и одлучујућа особина не аутономије, већ аутизма* (Little 1999: 5).

Имајући у виду изнете тврдње, произилази да је (Теле)тандем прикладно средство учења за рад на метакогнитивним и металингвистичким процесима, што је уједно и могућност *да се учи да би се научило*, или да се побољшају сопствене способности усвајања језика (Balboni 1999).

Телетандем као амбијент представља изазов у учењу језика. За ефикасно учешће у Телетандему је неопходно постојање минималног нивоа самосталности на основу којег ће ученици бити способни да разраде *process of autonomization* (Murphy 2007: 77). Остаје ипак отворено питање о томе која су средства најприкладнија за одређивање количине тог минимума.

4) У прилог овој тези наводимо тврдње Дејвид Литла (Little 1999: 4): *...Essentially, autonomy is a capacity – for detachment, critical reflection, decision making, and independent action. It presupposes, but also entails, that the learner will develop a particular kind of psychological relation to the process and content of his learning. The capacity for autonomy will be displayed both in the way the learner learns and in the way he or she transfers what has been learned to wider contexts.*

Експериментално увођење телетандем метода на универзитетима у Италији и Србији

Предлог за пробно увођење Телетандем метода између италогфона и србофона стигао је од стране Лоренца Гуљелмија са Универзитета *Ca' Foscari* у Венецији,⁵⁾ а пројекат је спроведен у виду додатног метода на курсу наставе другог страног језика. У експерименталној фази пројекта учествовали су студенти славистике са Универзитета у Венецији (*Ca' Foscari*), Торину (*Facoltà di Lingue e Letterature Straniere*) и студенти романистике са Филозофског факултета у Новом Саду, чији ниво језичке компетенције одговара Б1 нивоу по програму Заједничког европског оквира (*Common European Framework of Reference for Language: Learning, Teaching, Assessment*). Студенти у Италији, као и студенти у Србији са наведених смерова, студирају српски и италијански као други страни језик, за који је мањи фонд часова у односу на први страни језик, те се примена додатног метода показала изузетно корисном. Слични пројекти увођења и практиковања Телетандема између ове две земље нису били никада раније остварени, те се тек овим пројектом дошло до првих и веома драгоцених искустава.

У потпуности свесни комплексности односа између мотивације, степена аутономије студената и начина употребе средстава комуникације преко Интернета, одлучили смо да спроведемо прелиминарно истраживање уз помоћ квалитативног упитника. Овај упитник је садржао питања на које је било могуће дати више одговора, као и уписати додатне коментаре по слободном избору. Студенти у Италији су попуњавали упитник на српском језику, а студенти у Србији на италијанском, одговарајући на једноставна и директна питања, која смо им постављали вођени следећим основним циљевима:

- Истаћи што је више могуће преплитање различитих компоненти мотивације, како „ендогене“ („задовољство“, као циљ усвајања језика на егоди-

5) Иницијатор и главни руководилац пројекта био је Лоренцо Гуљелми, докторант са Одсека Науке о језику, Универзитета у Венецији (Dipartimento di Scienze del Linguaggio, Ca' Foscari Venezia) и предавач дидактике језика (Laboratorio ITALS, www.ital5.it). У пројекту су учествовале лекторке српског језика Александра Младеновић (*Ca' Foscari*, Венеција) и Љиљана Бањанин (*Facoltà di lingue e letterature straniere*, Торино).

намичан, интегративан и хедонистички начин), тако и „езогене” („потреба” као средство и/ или потреба за резултатом) (Balboni 2006);

- Открити у коликој мери и на ком нивоу знања се те мотивационе компоненте манифестују у комуникативном контексту на Интернету, као и колико је интересовање за самосталне друштвене односе са партнером-изворним говорником, у амбијенту виртуелне комуникације као што су *chat*, *mail*, форум итд.
- Открити евентуално интересовање за језичком разменом путем Интернета као што је Телетандем, између италијанских и српских студената као изворних говорника.

Анкетирањем се могло проверити колико је Интернет доступан студентима, као и да ли су заинтересовани за упознавањем партнера, изворног говорника италијанског и српског језика преко мреже.

Након анкетања смо брижљиво одабрали потенцијалне кандидате у марту 2010. и организовали лични сусрет у Венецији, Новом Саду и Торину ради објашњења основне филозофије Телетандема и настављања рада на формирању парова. Преостали део пројекта припада шесто-недељном експерименту и добијању првих резултата. Иако учење страног језика само по себи не подразумева жељу за контактирањем путем Интернета са партнером-изворним говорником, постојање те жеље је основни предуслов за учешће у Телетандему. Вештина успешне интеракције у таквом амбијенту након се стиче и гради. Мотивација и аутономија су веома блиски, али су ипак различити појмови и треба их одвојено посматрати. У Прилогу чланка прилажемо један од упитника на српском језику који је био послат партнерима у Италији.

Детаљним анкетањем студената пре њиховог директног укључења у пројекат стекао се утисак о обојаној високој мотивисаности за продубљивањем и усавршавањем познавања другог страног језика преко новог метода, путем *Skype* програма, са чијим коришћењем су учесници били раније упознати. У анализи мотивације будућих учесника пројекта показало се да студенте ових двеју земаља повезују многобројна заједничка интересовања: наклоност и заинтересованост

према страном језику и култури, народним обичајима, савременим књижевним, музичким и филмским остварењима, жеља за путовањима и бољим упознавањем географских простора стране земље. Интересантно је да су италијански студенти показали интересовање ка успостављању и развијању економских и културолошких веза између Италије и Србије, али и ка стицању радног искуства у земљи чији језик уче. Студенти Новосадског Универзитета, пак, нису имали такве амбиције. Интересовала их је могућност туристичког и студијског путовања у Италију.

С обзиром на то да је комуникација у тандему заснована на слободном избору тема, анкета је укључила део у којем су студенти навели области које их највише занимају. Генерацијске разлике међу анкетираним студентима су биле незнатне, те су обе групе студената сасвим очекивано показале слична интересовања. Разлике које смо уочили базиране су на различитој социополитичкој и економској ситуацији обеју земаља. Тако су српски студенти показивали аверзију према политичким темама, али су зато били веома заинтересовани за путовања у Италију и упознавање историје, културе и уметности, о којој су информисани преко уџбеника и друге литературе. Италијански студенти српског језика су показали веће интересовање за упознавање свеукупне историје, владајућих политичких, социолошких и привредних фактора у Србији, покушавајући да уоче сличности и разлике ове земље у односу на остале на територији Балканског полуострва. С обзиром на то да су анкетирание групе студенати филолошког усмерења очекивано су доминирали интереси према језику, (дијалектима и жаргону), књижевности и страној култури.

Студенти пројекта следе другачији начин образовања на матичним факултетима, те је и ово поље било једна од занимљивих тема за пројекат уопште, али и за конверзацију између самих студената. Италијански студенти српског језика похађају трогодишњи студијски програм те су мање бројни у односу на студенте италијанског језика као другог у Новом Саду који су уписани на четворогодишње студије. Због неједнаке сразмере

броја универзитетских студената који могу да учествују у овој врсти пројекта било је неопходно укључити више универзитета у Италији како би се оформили парови за студенте у Новом Саду. Највећи разлог несразмерног односа студената српског и италијанског језика као страног лежи у чињеници да је српски језик мање изучаван у Италији, искључиво на катедрама за славистику, док је италијански језик у Србији у експанзији, па, самим тим, има више заинтересованих лица.

Захваљујући релативној географској близини Италије и Србије, студенти су показали посебно интересовање за директни контакт и лично упознавање. Појединим учесницима пројекта је стога био омогућен међусобни сусрет и упознавање у Венецији, што је касније допринело опуштенијој атмосфери приликом комуникације у виртуалном простору. У каснијим Теле-

тандем сесијама студенти су имали прилике да се детаљно информишу о условима студирања у обе земље, разликама у студијским програмима, могућностима студентске размене, студијских и постстудијских боравака у обема земљама.

Неки студенти су Телетандем сесије користили и као припрему за полагање испита из другог страног језика, расправљајући са својим партнером о разним језичким питањима. Уочен је упадљив напредак код студената који су Телетандем користили за побољшање резултата на матичном факултету, што се показало као додатна мотивација за наставком пројекта. Студенти који нису проширивали своје знање из језика у оквиру тема и задатака са наставе, већ шире, такође су показали знатан напредак, поготово у вештинама које су раније биле слабије развијене.

Канал ел-комуникације	Тип комуникације	Модалитет преношења комуникације	Карактеристике
e-mail	писмена	асинхрони	пренос унапред осмишљеног дужег текста и слике; подстиче фокусирање на језичке грешке и развија ортографску способност
chat	писмена	готово синхрони	размена краћих реченица и порука; подстиче фокусирање на језичке грешке и развија ортографску способност; служи као подршка аудио и видео комуникацији за корекцију грешака и додатна морфосинтаксичка објашњења
аудио комуникација	усмена	синхрони	директна билингвална конверзација; подстиче говорну рецепцију и продукцију
видео комуникација	усмена	синхрони	директна билингвална конверзација уз усвајање језика гестова; подстиче говорну рецепцију и продукцију

Начин комуникације у примени Телетандем метода

Виртуални простор у којем се одвија комуникација у Телетандему захтева одређене услове: постојање компјутера, брзог Интернета (ADSL), слушалица за разговор преко *Skype* или неког другог софтвера, док је коришћење беле табле за четовање, *web* камере и микрофона за видео позиве факултативно. Комуникација са партнером се успоставља једном или два пута недељно, али тако што сваки учесник треба да разговара сат времена на страном и исто толико на матерњем језику. Од учесника пројекта је било тражено да бележе језичке елементе које су савладали, као и оне који представљају препреку на њиховом путу ка усвајању страног језика, што су радили у оквиру посебног студентског дневника. Овакав приступ је темељнији и омогућава накнадну анализу оствареног материјала, што је веома корисно због чињенице да је комуникација у Телетандему брза и веома блиска природној.

Опис, примена и ефекти канала комуникације на усвајање језика путем Телетандема

Овај метод је заснован на интерактивним каналима, а комуникација може да буде синхрона (видео позиви), скоро синхрона (*chat*) и асинхрона (*e-mail*). Видео позивима се обавља усмена комуникација, док је четом и мејлом омогућено само писмено општење. Коришћењем *web* камере ствара се визуелни ефекат реалне комуникације и тзв. *face-to-face* тандем. Већина студената који су учествовали у пројекту није користила ову варијанту „хибридног“ Телетандема, делом због непоседовања *web* камере или њених лошијих техничких перформанси, а делом због тога што нису сматрали битним визуелни ефекат комуникације.⁶⁾

Писмена комуникација која се обавља путем мејла оставља студентима више времена за састављање текста и омогућава слање додатних фајлова у писменом формату или слика. Током чета парови имају скоро синхрону комуникацију, која се брже одвија него мејлом, али у складу са претходно утврђеним правилима. Наиме, у чету се често дешава да један партнер (обично

онај којем је језик комуникације матерњи) брже пише, те самим тиме „ускаче“ и прекида поруке свог партнера. Стога је основно правило пројекта било да студенти имају два минута да дају одређени одговор, што је уједно време које партнер са друге стране мора да проведе у чекању. Због вежбања ортографских способности студенти су за четовање користили латинично писмо са обележавањем акцената у италијанском језику и ћирилично за комуникацију на српском језику. У писаној комуникацији могу да настану грешке у споразумевању због неправилне ортографије, случајне и ненамерне грешке која је чешћа управо приликом четовања јер се одвија у скоро реалном времену.

За усмену комуникацију учесници пројекта су користили *Skype* софтвер, преко којег се разговор одвија у реалном времену говорења. У оваквој интеракцији, као и за време писмене комуникације, партнери су имали дужност да једни друге исправљају. Кориговање језичких перформанси партнера је за студенте ипак лакше у писаној форми, јер је током усмене комуникације теже проценити када прекинути партнера и објаснити му направљену грешку. Учесници пројекта су једни друге исправљали углавном када је било речи о грубим граматичким, лексичким или ортографским грешкама, али су били склони пропуштању ситнијих грешака зарад наставка конверзације.

У доњој прерађеној табели (Leone 2009), представимо могућности сваког од наведених начина комуницирања у примени метода Телетандем:

Ранија истраживања утицаја усмене и писмене комуникације

Учесници пројекта су били подстакнути да равномерно користе усмени и писмени вид комуникације, али није било лако спровести тај критеријум у пракси. На основу резултата добијених након спровођења експерименталне фазе пројекта закључили смо да су највећи напредак остварили студенти код којих је био доминантнији усмени вид комуникације. Овде се морамо осврнути и на нека ранија истраживања значаја развоја говора. Тако је још Крашен (Krashen 1987) анализирао повезаност слушања и говорења и закључио да више слушања нема за резултат више говорења. Тренутак када ученици проговоре на страном језику

6) Према новијим истраживањима (Telles 2009), утицаји *web* камере у Телетандему ипак дају позитивне резултате.

постаје евидентан доказ да су усвојили језик. Крашен је међутим установио да је најчешћа грешка наставника брз прелаз са развоја способности говорења на инструкције за писање. Приликом коришћења Телетандем метода дали бисмо благу предност усменој комуникацији, а оптимални и комплетан резултат се остварује коришћењем обе врсте комуникације.

О значају продукције говора позитивно се изразио и Рот (Roth 2004), који је запазио да ученици радије и правилније користе нове речи у писању, након што су имали могућност да испробају вербално општење, уз могућност да буду исправљени, а у Телетандему један партнер увек исправља другог, те је задовољен и тај критеријум. Снимање и архивирање насталог материјала (у *Word document*-у и у аудио формату) током Телетандем сесија омогућава накнадно суочавање са грешкама и њихову анализу у оквиру самосталног рада на материјалу.

Аутономија студената у процесу усвајања језика

Учешће у ТТ пројекту подстиче развој аутономије студената приликом учења страног језика. Студенти су свесни да од њиховог личног ангажмана, као и односа који успоставе са својим партнером, зависи колики степен знања ће досегнути. Од тренутка када наставници језика оформе парове студената, они ступају у међусобни контакт и организују ТТ сесије према договору. Редовно одржавање сесија је суштина пројекта, те студенти организују и планирају своје слободно време за разговор са партнером, поштујући међусобни договор. Технички или други организациони проблеми могу да настану за време учешћа у пројекту, а студенти их већином самостално решавају. Наставници као тутори се укључују у решавање текућих проблема само ако установе да интеракција неког од парова није на задовољавајућем нивоу, што је ретка појава, али може да настане услед разлика у карактерима, навикама или у располагању слободним временом. Тада се саветује расформисање првобитних парова ради стварања нових, јер је ефикасна комуникација основно средство усвајања страног језика путем Телетандема. С обзиром на одвијање комуникације са особом која се први пут

упознаје у виртуелном амбијенту, јако је важно изградити позитивну и опуштenu атмосферу у којој ће сви учесници моћи да се слободно изражавају и при том уче страни језик.

Током шестонедељног периода рада на ТТ пројекту, студенти су водили свој дневник према унапред датим упутствима и скицама. На тај начин су могли да боље организују и усмеравају слободне конверзације са својим партнерима. Сами су бирали теме разговора, језичке вештине које желе да побољшају, као и у које сврхе ће да користе учешће у пројекту – за своја лична интересовања, као помоћно средство приликом студирања или и за једно и за друго. Након завршетка сваке ТТ сесије, студенти су имали обавезу да проследи *chat* и аудио верзију материјала наставницима таторима, али су осталу комуникацију (преко мејлова, SMS порука) обављали потпуно слободно и без надзора.

У овом пројекту студенти су побољшали своје језичке вештине у комуникацији на страном језику, метајезичке способности, али и проширили свест о карактеристикама друге културе, и то на основу података добијених од информатора – директног друштвеног припадника културе од интереса.

Значај аспекти V.I.C. у Телетандему

У овом раду ћемо користити скраћеницу V.I.C. коју је у свом раду предложила Никол Мојтеиро (Moiteiro 2009) за означавање виртуелне интеркултуролошке комуникације (*Virtual Intercultural Communication*). Да би се у потпуности објаснило значење овог појма, неопходно је дефинисати шта је тачно *култура* и колики је њен значај у 21. веку, с обзиром на континуиране вишевековне промене на овом пољу људске делатности.

Појам културе који је првобитно означавао гајење и обрађивање земље (лат. *cultus, colera*), те неговање обреда и духа (Цицерон), претрпео је низ значајних промена. Данас културу можемо тумачити као веома сложену целину која укључује знање, веровање, уметност, морал, право, обичаје и друге способности и навике које човек стиче као члан друштвене заједнице (Tajlor 1924). Већ средином 20. века појму култура је додато начело плурализма – постојања низа етничких, националних, верских, језичких и других група којима је омогућено очување својих посебних идентите-

та, док у 21. веку на сцену ступа феномен глобализације – социјални процес који тежи свеобухватности и јединствености света (Turek 1999). Како истиче Лончар (Lončar 2005), захваљујући глобализацији односи међу људима постају све интензивнији, а људи почињу глобално размишљати и схватати другачије свет у целини. Оваквом ставу према свету погодовао је развој микроелектронске и Интернет револуције.

У ТТ сесијама студенти су у прилици не само да побољшају своје језичке вештине, већ и да се боље упознају са елементима културе земље чији језик уче. Језик и култура су уско повезани, јер се језик остварује у друштву, а да би језички акт појединца био у потпуности разумљив неопходно је да појединац схвати како функционише друштво које се служи одређеним језиком. Студенти су учешћем у ТТ успевали да задовоље доста својих интересовања према култури стране земље, јер су били у прилици да о њима расправљају са својим партнерима, припадницима те културе. Међутим, приликом размене интеркултуролошких информација важан је још један фактор – саговорници треба да буду свесни културе партнера са којим комуницирају, али и своје сопствене (Woodin 2002). При томе не треба заборавити да појединци нису увек чланови доминантне групе, стопљени са доминантном културом, већ да могу да одударају од стереотипних особина које се приписују свакој нацији и култури (Byram, 39).

Студенти су веома лако остваривали контакт водећи рачуна о сличностима и различитостима културолошког амбијента, те су својим партнерима указивали на типичне и широм распрострањене особине припадника своје нације, али и на оне које не припадају тзв. стереотипу. Упркос постојању језичке баријере (несигурност у комуникацији због непотпуног разумевања страног језика) и виртуалног контекста усвајања језика, студенти су били потпуно спремни за интеркултуролошку размену, и како су касније тврдили, били су пријатно изненађени „лакоћом комуникације” у виртуелном свету. Можемо само констатовати да су студенти новије генерације, захваљујући актуелном процесу глобализације, добро припремљени за овај вид комуникације (V.I.C.), те да је треба и даље подстицати и развијати.

Закључак

Успостављање првих релација између универзитета у Италији и Србији, ради увођења метода Телетандем у наставу другог страног језика, оцењујемо успешним, јер је експериментални део пројекта дао охрабрујуће резултате за његов наставак и примену у настави. Усвајање страног језика у универзитетском амбијенту уз употребу средстава нове технологије, пружа могућност студентима да на савремен начин остваре виртуелни контакт са својим вршњацима, да побољшају своје језичке вештине и размене културолошке садржаје и информације. Телетандем метод учења повећава аутономне способности студената у процесу усвајања језика чији је директни руководилац сам студент. Самостално бирање тема за конверзацију, организовање ТТ сесија и континуирано увежбавање свих језичких вештина повећава мотивацију студената за напредовањем, а последица тога је повећање нивоа познавања страног језика, што је основни циљ читавог пројекта.

ЛИТЕРАТУРА

- Balboni, P. (2006). *Le sfide di Babele*. Torino: UTET.
- Balboni, P. (1999). *Dizionario di Glottodidattica*. Perugia: Guerra.
- Brammerts, H. (2003). Apprendimento autonomo in tandem: sviluppo di un modello. In: Hehmann, G. and Ponti, G. (eds., 2003). *Apprendimento autonomo delle lingue in tandem*. Torino: Trauben.
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon, UK: Multilingual Matters Ltd.
- Consolo, D. A., Brocco A. and Custodio, C. M. (2009). Grammar and communication in portuguese as a foreign language. A study in the context of teletandem interactions. In: CSEDU Conference 2009. Lisbon.
- Degache, Ch. et Mangenot, F. (2007). Les échanges exolingues via Internet, *Lidil*. 36. (<http://lidil.revues.org/index2373.html>).
- Dumont, A. (2009). L'environnement Lingalog.net: ergonomie et apprentissage des langues étrangères. Conférence EIAH 2009 (Environnements Informatiques pour l'Apprentissage Humain), Le Mans. (http://eiah2009.univ-lemans.fr/com_aff-demos.php)
- Hehmann, G. and Ponti, G. (eds. 2003). *Apprendimento autonomo delle lingue in tandem*. Torino: Trauben.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Oxford: Pergamon Press.

- Leone, P. (2009). Comunicazione mediata dal computer e apprendimento linguistico: gli incontri teletandem. *Studi di Glottodidattica* 2009, 1. ISSN: 1970-1861. Bari: Università degli Studi. (<http://ojs.cimedoc.uniba.it/index.php/glottodidattica/article/view/77>)
- Little, D. (1999). *Learner autonomy 1: Definitions, issues and problems*. Dublin: Authentik Language Learning Resources Ltd.
- Murphy, L. (2007). Supporting learner autonomy: theory and practice in a distance learning context. In: Gardner, D. (eds. 2007). *Learner autonomy. Vol. 10. Integration and support*. Dublin: Authentik Language Resources Ltd.
- Lončar, J. (2005). Globalizacija, pojam, nastanak i trendovi razvoja. *Geoadria*. Zagreb: PMF/ Geografski odsjek.
- Moiteiro, N. M. (2009). *Action Research on Teletandem: An Analysis of Virtual Intercultural Communication between Students from Brazil and Germany*. Johannes Gutenberg-Universität Mainz.
- Roth, W. (2004). Gestures. The leading Edge in Literacy Development. *Crossing Borders in Literacy and Science Instruction*. Saul, E. Wendy Ed., Arlington, VA: NSTA PRESS.
- Шкиљан, Д. (1998). *Јавни језик*. Београд: Чигоја штампа.
- Telles, J. A. (2009). Do we really need a Webcam? – The uses that foreign language students make out of Webcam images during Teletandem sessions. *Letras & Letras*. Uberlândia 25 (2).
- Telles, J. A. and Vassallo, M.L. (2006). Foreign language learning in-tandem: Teletandem as an alternative proposal in CALLT. *The ESPecialist*. v. 27(2). PUC-SP.
- Turek, F. (1999). *Globalizacija i globalna sigurnost*. Varaždin: Hrvatska udruga za međunarodne studije.
- Tylor, B. E. (1924). *Primitive Culture*. Gloucester: Smith.
- Vassallo, M. L. and Telles, J. A. (2006). Foreign language learning in-tandem: Theoretical principles and research perspectiv (I). *The ESPecialist*, 25 (1). Vassallo, M. L. and Telles, J. A. (2006). Foreign language learning in-tandem: Theoretical principles and research perspectives (II). *The ESPecialist*. 27(1). PUC-SP.
- Vygotski, L. S. (1934). *Thought and Language*. Cambridge: MIT Press.
- Woodin, J. (2002). *Promover a competência intercultural na aprendizagem tandem*. In Delille, K. H. and Chichorro, A. *Aprendizagem autónoma de línguas em Tandem*. Coimbra: Edições Colibri

Aleksandra P. Blatešić, Lorenzo E. Guljelmi

IMPLEMENTATION OF TELETANDEM METHOD IN UNIVERSITY CONTEXT BETWEEN SPEAKERS OF SERBIAN AND ITALIAN LANGUAGE

Summary

The aim of this paper is to present the first experience in application of Teletandem method as additional tool for learning a second foreign language in context of University in Venice, Torino and Novi Sad. Teletandem enables students to develop some very important language skills, to access to a foreign culture in a new and original way, as well as to develop their didactic abilities. Learning a foreign language in a virtual social ambient can develop autonomy of students, who have the opportunity to practice a foreign language with native speaker in authentic communicative situation, through bilingual discussions and conversation of their own choice.

Key words: second foreign language learning, e-learning, on-line interaction, Teletandem, distant education.